

**ЗАПОВЕД
НА МИНИСТЪРА НА ОТБРАНАТА**

27.09.2021 г.

№ 0X-858

гр. София

ОТНОСНО: Утвърждаване на „Етичен кодекс за поведение на военнослужещите“.

На основание чл. 26, т. 6, чл. 31, ал. 1 и чл. 178, ал. 3 от Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България,

ЗАПОВЯДВАМ:

1. Утвърждавам „Етичен кодекс за поведение на военнослужещите“ – приложение към настоящата заповед.

2. Заповедта да се сведе до знанието на всички звена, структури и военни формирования, получаващи министерски заповеди - за сведение и изпълнение.

3. Заповедта да се публикува от дирекция „Административно и информационно обслужване“ на страницата на министерството в Интернет.

4. Контролът върху изпълнението на настоящата заповед в Българската армия и структурите на пряко подчинение на Министъра на отбраната да се осъществява от съответния командир/началник/ръководител.

5. Контролът върху изпълнението на настоящата заповед в Министерството на отбраната възлагам на началника на отбраната.

ПРИЛОЖЕНИЕ: „Етичен кодекс за поведение на военнослужещите“ –

13 (тринадесет) листа - неklasифицирани.

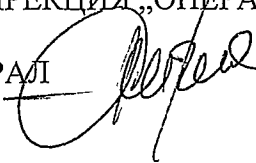

МИНИСТЪР НА ОТБРАНАТА

ГЕОРГИ ПАНАЙОТОВ

ИЗГОТВИЛ:

ДИРЕКТОР НА ДИРЕКЦИЯ „ОПЕРАЦИИ И ПОДГОТОВКА “

БРИГАДЕН ГЕНЕРАЛ

СТАНИМИР ХРИСТОВ

24.08.2021 г.

СЪГЛАСУВАНО:

ДИРЕКТОР НА ЩАБА НА ОТБРАНАТА

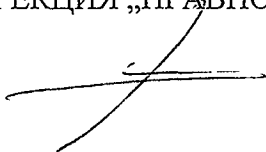
ГЕНЕРАЛ-МАЙОР

СТАЙКО ПРОКОПИЕВ

01.09.2021 г.

ДИРЕКТОР НА ДИРЕКЦИЯ „ПРАВНО – НОРМАТИВНА ДЕЙНОСТ В ОТБРАНАТА“

ВИКТОР ПАВЛОВ

30.08.2021 г.

РАЗЧЕТ:

екз. 1 – деловодство МО

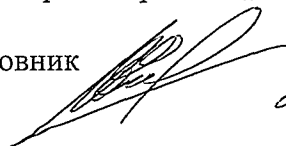
копие – за ДАИО - за публикуване на вътрешната страница на МО в Интернет

копия – за структурите, получаващи МЗ

ЗА ИЗВЕЖДАНЕ:

Директор на дирекция „АИО“

Полковник

Игнат Спахийски

27.08.....2021 г

ЕТИЧЕН КОДЕКС

за поведение на военнослужещите

Глава първа

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

1. Този кодекс определя правилата за етично поведение на военнослужещите в Министерството на отбраната, Българската армия и структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната (МО, БА и СППМО), военнослужещите в състава на многонационални формирания или които заемат длъжности в задгранично представителство на Република България, в международни организации или в други международни инициативи на територията на страната и извън нея.

2. Този кодекс има за цел да:

2.1. определя етичните принципи за поведение от военнослужещите при изпълнение на служебните им задължения и в обществения живот;

2.2. повишава доверието на обществото към военнослужещите, към институцията, към политиката на национална сигурност и отбрана, както и да издигне престижа на военната служба;

2.3. утвърждава принципите за защита правата на човека, липса на дискриминация на всякаква основа и утвърждаване върховенството на закона;

2.4. развива култура и професионални ценности, основани на принципите на хуманността, законността, демократичността и зачитането правата на човека, както и нетърпимост към появата на корупционни практики.

3. Този кодекс се прилага, доколкото не е установено друго в специален нормативен акт.

4. Военнослужещите изпълняват военната служба при спазване на следните принципи за поведение:

4.1. **законност** – изпълнение на военските задължения в съответствие с Конституцията, правото на Европейския съюз, международните договори, ратифицирани по конституционен ред, обнародвани и влезли в сила за Република България, законите и подзаконовите нормативни актове на страната и вътрешните за администрацията актове, при зачитане и спазване на правата и на основните свободи на гражданите;

4.2. **лоялност** – поведение, насочено към утвърждаване и подобряване на авторитета и доброто име на МО, БА и СПМО, изразяващо се в коректно и почтено отношение към институцията;

4.3. **добросъвестност** – грижливо, старателно и отговорно изпълнение на военските задължения;

4.4. **безпристрастност** – обективно и непредубедено да изпълняват военските си задължения, като избягват поведение, което може да се възприеме като предразположеност или предубеденост;

4.5. **равнопоставеност** – недопускане на ограничения на права или привилегии, основани на раса, народност, етническа принадлежност, пол, произход, религия, образование, убеждения, политическа принадлежност, лично и обществено положение или имуществено състояние или на всякакви други признаци, установени в закон или в международен договор, по който Република България е страна;

4.6. **отговорност** – изпълнение на военските задължения точно и в срок, както и отчетност при изпълнението им;

4.7. **политически неутралитет** – недопускане на политически пристрастия при изпълнение на военските задължения;

4.8. **почтеност** – спазване на честно и безпристно поведение, при което не се допуска приемане на материални или нематериални облаги, независимо от естеството им, които не се полагат на военнослужещите и могат да повлияят върху обективното изпълнение на задълженията;

4.9. **конфиденциалност** – опазване на информацията, придобита при или по повод изпълнение на военските задължения;

4.10. **колегиалност и учтивост** – поведение, основано на уважение към мнението и личния живот на колегите – военнослужещи и цивилни, и придържане към любезно и възпитано отношение.

Глава втора

ПРАВИЛА ЗА ЕТИЧНО ПОВЕДЕНИЕ НА ВОЕННОСЛУЖЕЩИЯ

5. Поведение и облик на военнослужещия.

5.1 Военнослужещите пазят доброто име на институцията, която представляват.

5.2 Военнослужещите насърчават хората да спазват законите на Република България, като дават личен пример с поведението си.

5.3 Военнослужещите изпълняват стриктно и безпристрастно своите професионални задължения, като носят отговорност за своите действия или бездействия.

5.4 Военнослужещите изпълняват своите задължения във външен вид, който не уронва престижа на институцията, която представляват.

5.5 При изпълнение на служебните си задължения военнослужещите не трябва да употребяват алкохол и не трябва да бъдат под въздействието на наркотично или друго упойващо вещество.

5.6 Военнослужещите са длъжни да се грижат за униформата си и да я поддържат чиста и в изряден вид.

5.7 Когато военнослужещите са извън местата за постоянна дислокация, и са с униформа, следва да спазват обществения ред и правилата за етично поведение, в това число поведението следва да не показва агресивност, арогантност или неприемливи/непристойни за обществото прояви.

5.8 Военнослужещите независимо от заеманата длъжност в качеството си на участник в пътното движение се подчинява:

5.8.1 на нормативно определените правила за движение по пътищата в Република България;

5.8.2 на забраната да управлява моторно превозно средство с концентрация на алкохол в кръвта над 0,5 на хиляда и/или след употреба на наркотични вещества или техни аналози по време на изпълнение на служебните си задължения, както и в извън установеното работно време или по времето на ползване на отпуск;

5.8.3 на разпорежданията на контролните органи относно установяване на управлението на моторно превозно средство след употреба на алкохол или на друго упойващо вещество.

5.9 На военнослужещите се забранява употребата на забранени вещества при упражняване на спортна дейност, водещи до изкуствено повишаване на спортните резултати, което противоречи на спортния идеал „Здрав дух в здраво тяло“.

6. Взаимоотношения с физически, юридически лица и организации.

6.1. Военнослужещите се отнасят с уважение към всички членове на обществото.

6.2. При изпълнение на своите професионални задължения в обществена среда, военнослужещите при необходимост търсят подкрепата на обществеността и съдействат за установяването и поддържането на добри отношения с гражданското общество.

6.3. Военнослужещите оказват помощ на всяко лице в опасност, като в зависимост от възможностите си съдействат за предотвратяване или пресичане на прояви, нарушаващи обществения ред, защитават от посегателства върху личността, личната и обществената собственост и защитават гражданите и имуществото им при пожари, бедствия, аварии и извънредни ситуации.

6.4. Военнослужещите зачитат правата и основните свободи на всички граждани в съответствие с действащото българско законодателство и международните договори, по които Република България е страна.

6.5. Военнослужещите зачитат правото на живот на всеки човек и неговото достойнство, като не извършват, провокират или толерират какъвто и да било акт на нечовешко и унижително отношение или поведение.

6.6. Военнослужещите зачитат правото на свобода и сигурност на личността, като ограничават това право само в законоустановените случаи и по законосъобразен начин.

6.7. Военнослужещите изпълняват своите задължения, като се ръководят от принципите на безпристрастност и недопускане на дискриминация.

6.8. Военнослужещите уважават отделните граждани и общности, като зачитат техните традиции, вявания и начин на живот, съвместими с правовата държава.

6.9. Военнослужещите не допускат дискриминация, основана на пол, раса, народност, етническа принадлежност, човешки геном, гражданство, произход, религия или вяра, образование, убеждения, политическа принадлежност, лично или обществено положение, увреждане, възраст, сексуална ориентация, семейно положение, имуществено състояние или на всякакви други признаци, установени в закон или в международен договор, по който Република България е страна.

6.10. Военнослужещи при общуване с граждани защитават интересите и репутацията на организацията.

7. Професионално поведение.

7.1. Военнослужещите в качеството им на ръководители не трябва да използва йерархичното си положение за осъществяване на натиск върху подчинени.

7.2. При изпълнение на своите задължения военнослужещите се ръководят от разпоредбите на ЗОВСРБ и всички подзаконови актове по прилагането му, както и от всички вътрешно-ведомствени актове.

7.3. Военнослужещите дават точен и обективен отчет пред своите ръководители за изпълнението на възложените им задачи.

7.4. Военнослужещите оказват професионална помощ на колегите си при изпълнение на служебните задачи.

7.5. В отношенията между военнослужещите не се допускат никакви форми на дискриминация.

7.6. Военнослужещите не правят изказвания и не отправя призови към колегите си за участие в мероприятия, нарушаващи обществения ред или професионалната дисциплина.

7.7. В случаите на назначаване, преместване или кариерно израстване на подчинените им, военнослужещите на ръководни длъжности се водят от принципите на законност, равнопоставеност, добросъвестност, безпристрастност, отчетност и не допускат никаква форма на дискриминация или влияние.

7.8. Военнослужещите дават личен пример за професионално, безпристрастно и ефективно изпълнение на служебните задължения.

7.9. Военнослужещите не обсъждат личните и служебни качества на своите колеги, също така не предприемат действия за влияние върху ръководителите по отношение на качествата на своите колеги.

7.10. Военнослужещите в своето поведение не провокират своите ръководители или колеги по отношение на притежавана информация за техния личен живот и възможностите ѝ за споделяне.

7.11. Военнослужещите се стремят да избягват в поведението си конфликтни ситуации, а при възникването им целят да ги преустановят, като запазят спокойствие и контролират поведението си.

7.12. Военнослужещите нямат право да се възползват от служебното си положение или да използват правомощията си с цел извличане на лична облага.

7.13. Военнослужещите при ползване на социални мрежи и интернет пространството следва да не уронват престижа на институцията.

8. Взаимоотношения и поведение между военнослужещите.

8.1. Военнослужещият в качеството си на ръководител зачита достойнството и правата на подчинените му служители и е отговорен за заповедите, които издава, за тяхното изпълнение и последствията от тях.

8.2. Военнослужещите зачитат достойнството и правомощията на ръководителите си.

8.3. Военнослужещият в качеството си на ръководител е пример за професионално, безпристрастно и ефективно изпълнение на служебната дейност.

8.4. Военнослужещият в качеството си на ръководител проявява отговорност към подчинените си, като подпомага професионалното им развитие и насърчава коректното изпълнение на професионалните им задължения посредством даване на съвет, насоки и предприемане на подходящи корективни мерки.

8.5. Военнослужещият в качеството си на ръководител предприема адекватни мерки по отношение на проблемите на подчинения му личен състав, които биха могли да рефлектират върху изпълнението на професионалните им задължения.

8.6. В отношенията между военнослужещите не се допуска поведение, свързано с тормоз от психически, физически, сексуален и всякакъв друг характер.

8.7. Военнослужещият в своето поведение и общуване не провокират за сексуални или други въздействия и желаниа към друг военнослужещ.

8.8. Военнослужещите извън работно време когато са в униформа в своето поведение и общуване с граждани не провокират за сексуални или други въздействия или желаниа и избягват провокации.

8.9. При общуването си с колеги на работното място, военнослужещите следва да се съобразяват с обстоятелството за необходимост от лично физическо и психическо пространство.

8.10. Военнослужещите на работното си място или при изпълнение на служебни задължения следва да поддържат лична хигиена, без да влизат в противоречие и предизвикване на конфликт с други военнослужещи по отношение на хигиенни навици и култура.

8.11. В отношенията си с колегите, включително при използването на информационни и комуникационни технологии, военнослужещите проявяват уважение и коректност, като не допускат поведение, което накърнява достойнството и правата на отделна личност или създава враждебна или обидна среда.

8.12. Военнослужещите уважават мнението на колегите си и се съобразяват с правото им на личен живот.

8.13. Когато противоречията между военнослужещи не могат да бъдат разрешени от самите тях, те търсят съдействието на ръководителите си.

8.14. Военнослужещите на ръководни длъжности са длъжни да предприемат необходимото за преодоляване на конфликтите, за които са узнали, и/или за премахване на условията за тяхното поддържане.

8.15. Военнослужещите на ръководни длъжности се отнасят към подчинените си с уважение и зачитат личното им достойнство.

8.16. Военнослужещите са длъжни да пазят живота, физическото и психическото здраве на другите военнослужещи, както и да не бездействат при установяване на рискове.

9. Антикорупционно поведение.

9.1. По смисъла на този кодекс корупционно поведение може да се счита:

9.1.1 искане или приемане за себе си или за друго на облага, за да бъде извършено или да не бъде извършено действие по служба;

9.1.2 посредничество за получаване от друго на облага, която не му се следва, за да бъде извършено или да не бъде извършено действие по служба;

9.1.3 възползване от служебното си положение за получаване за себе си или за друго облага, която не се следва;

9.1.4 приемане на обещание за облага, за да бъде извършено или да не бъде извършено действие по служба;

9.1.5 приемане на облага или обещание за такава, за да упражни влияние при вземане на решение от друго длъжностно лице във връзка със службата му;

9.1.6 други действия, с които се цели получаването на облага и свързани с нарушаване на служебни задължения.

9.2 Военнослужещият е неподкупен и не се възползва от правомощията си и служебното си положение с цел лично облагодетелстване или с друга користна цел.

9.3 Военнослужещ, на когото станат известни факти и обстоятелства за възникнал конфликт на интереси, уведомява съответните ръководители.

9.4 Военнослужещите придобиват, владеят и ползват имущество, без да злоупотребяват със служебното си положение.

9.5 Военнослужещият не допуска да бъде поставен във финансова или друга зависимост от отделни лица и организации, които могат да повлияят на изпълнението на служебните му задължения или да нарушат професионалния му подход по определени въпроси.

9.6 Военнослужещият не приема облага или обещание за такава, за да упражни влияние при вземане на решение от друго длъжностно лице във връзка със службата му.

9.7 Военнослужещите не участват в корупционни прояви.

9.8 Военнослужещите проявяват нетърпимост към корупционно поведение.

9.9 Военнослужещите се противопоставят и са длъжни да информират своите командири/началници или съответните органи за всеки акт на корупция, достигнал до неговото знание.

10. Правила за етично поведение във военнообразователната система

9.10 Настоящият кодекс определя и правилата, чието спазване формира и регулира отношения, ценности и мярка на поведение, водещи до развитие и утвърждаване на култура и дух на почтеност във военнообразователната система.

9.11 Академичната общност от военнообразователната система приема и отстоява върховните ценности на висшето образование в Република България, а в дейността си следва основни принципи като: законност, професионализъм, отговорност, лоялност, откритост, критичност, безпристрастност и отчетност.

9.12 Академичната общност от военнообразователната система споделя и отстоява основните ценности, като: уважение към правата, различията и достойнството на другите; честност и почтеност във взаимодействията; толерантност към различията и критичното мислене; хуманизъм; научна истина; колегиалност; отговорност за личното и професионално поведение. Възприемаме признаването и уважаването на върховните ценности на висшето образование за приемливо етично поведение, водещо до повишаване на качеството на образователния, изследователския и творческия процес и до надграждане на моралните устои на обществото.

9.13 Основните нарушения на академичната етика в научната сфера, са:

9.13.1 плагиатство – в различни форми, в т.ч. с използване на Интернет;

9.13.2 фиктивно авторство (цялостно или частично);

9.13.3 фиктивно съавторство (членство в научен колектив, участие в проект);

9.13.4 фиктивно научно ръководство;

9.13.5 фиктивно рецензиране и оценяване на проекти, участие в комисии и съвети;

9.13.6 фалшифициране (манипулиране) на емпирични данни и описание на неизвършени опити и изследвания;

9.13.7 използване на подставени лица при рецензиране (оценяване);

9.13.8 многократно публикуване на вече публикувани резултати (тестове) и представянето им като нови и оригинални;

9.13.9 преднамерено премълчаване на научно участие и публикации в отчети, библиографии, обзори и други с цел да се подцени и уязви труда на други;

9.13.10 даване на невярна информация и използване на ненаучни аргументи в научни дискусии, оценка на трудове и учени;

9.13.11 нереална оценка на качествата на учения и изследователя и неговото фаворитизиране или незаслужено задържане на кариерното му развитие;

9.13.12 проява на лобизъм при избиране на ръководители в научната сфера, формирането на комисии и съвети, определянето на членове на журита и други;

9.13.13 използване на административно положение и йерархична зависимост за извличане на различни облаги – материални, сексуални, на кариерно развитие и други.

Глава трета

ДРУГИ РАЗПОРЕДБИ

11. Военнослужещите не могат да бъдат санкционирани поради факта, че са докладвали за случай на нарушение на този кодекс.

12. При неспазване на правилата на този кодекс военнослужещите носят дисциплинарна отговорност съгласно Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България.